

Buorit ráđit.....

go du mánás lea báhkaliikkit

Gode ráđ.....

nár barnet ditt har feber

Báhkaliikkit lea go bahtačualis mihtiduvvo gorut-temperatuvra mii lea 38 gráda dehe eanet.

Mánát ožžot álkibut báhkaliikkit go ollesolbmot, ja sii ožžot dávjjibut allabut báhkaliikkit. Báhkaliikkit lea dehálaš oassi goruha suodjaleamis infekšovnnaid vuostá. Dat lea hui dábálaš dávdamearka, muhto ii leat iešalddis dávda.....

Feber er kroppstemperatur på over 38 grader eller mer målt i endetarmen. Barn får lettere feber enn voksne, og de får ofte høyere feber. Feber er et viktig ledd i kroppens forsvar mot infeksjoner. Det er svært vanlig sykdomsteng, men ingen sykdom i seg selv....

Lea go mánás báhkaliikkit?

Fertet mihtidit temperatuvrra vai dieđát lea go du mánás báhkaliikkit.

Dan mihtidat máná bahtačoalis. Ane termomehtera maid oasttát apotehkas. Ii leat doarvái dušše gállu njávkastit, vaikko dalle sáhtta vihkut báhkaliikkiid, jus gállu orru liekkas.

Gieđain ja julggiin sáhtta liiki leat galmmas vaikko mánás lea báhkaliikkit. Unohisvuohta ja šlieddavuohta lea dávjá báhkaliikkit geažil, muhto ii álohii.

Go galggat árvvoštallat dárbbáša go mánná dálkkodeami, de lea dávdadovdu, šlieddavuohta ja berošmeahtunvuohta deháleappot go man alla báhkaliikkit lea.

Deattut maid eará dávdamearkkaid nugo bákčasiid, vuoignánválttisvuođaid, guorsama, heajubut borranmiela, vuovssadeami, luhčadávdda dehe ihtaluvvamiid.

Manin lea báhkaliikkit

Jierpmis lea “ termostáhta” mii mudde gorut-temperatuvrra. Temperatuvra dábálaččat badjána eahketbeallái.

Báhkaliikkit šaddá go dávdaihtaluhttin ávdnasat čuhcet min goruhii.

Mánáin lea eanas háviid infekšuvdna sivvan, juogo virus dehe baktearat.

Ii leat mihkkege oktavuodaid das man alla báhkaliikkit lea ja man várálaš dávda lea. Albma alla báhkaliikkit lea go temperatuvra lahkona 41 gráda.

Báhkaliikkit ii leat dábálaččaid iešalddis várálaš. Muhtun mánát, erenoamážit njuoratmánát, ožžot alla gorut-temperatuvrra danin go sis, doppe gos sii buđaldit, leat temperatuvrra ektui beare olu biktasat alde.

Báhkaliikkit- geasáhagat leat dohppehallamat mánáin ½ - 5 jahkái báhkaliikkit geažil, dávjimusat go báhkaliikkit lea badjáneame. Dákkár dohppehallamat leat oalle dábálaččat, muhto eai leat veaháš ge várálaččat, vaikko orrot balddihahtti. Ollugat jámálgit, ožžot rohttehallamiid ja sáhttet dohppehallama álggus heaitit vuoignamis. Sii fas álohii vuoignagohtet ieža.

Har barnet feber?

For å finne ut om barnet ditt har feber, må du måle temperaturen. Den måles i endetarmen hos barnet. Bruk termometer som du får kjøpt på apoteket. Det er ikke nok å kjenne på pannen, selv om det kan gi mistanke om feber hvis pannen føles varm.

På armer og ben kan huden være kald selv om barnet har feber. Ubehag og slapphet følger ofte med feber, men ikke alltid.

Når du skal vurdere om barnet trenger behandling, betyr sykdomsfølelse, slapphet og sløvhet vanligvis mer enn høyden på feber. Legg også vekt på andre symptomer som smerter, pustebesvær, hoste, nedsatt appetit, oppkast, diare eller utslett.

Årsaker til feber

Kroppstemperaturen reguleres av en "termostat" i hjernen. Temperaturen stiger normalt mot kvelden.

Feber oppstår når kroppen vår påvirkes av sykdomsfremkallende stoffer. I de aller fleste tilfeller hos barn er årsaken en infeksjon, enten med virus eller med bakterier.

Det er ingen sammenheng mellom feberens høyde og sykdommens alvorlighetsgrad. Virkelig høy feber er det først når temperaturen nærmer seg 41 grader.

Feber er vanligvis ikke farlig i seg selv. Noen barn, særlig spedbarn, får høy kroppstemperatur fordi de har for mye klær på seg i forhold til temperaturen der de oppholder seg.

Feberkramper er anfall hos barn mellom ½ år – 5 år utløst av selve feber, som oftest på stigende feberkurve. Slike anfall er ganske vanlige, men som regel helt ufarlige, selv om de virker skremmende. Mange blir bevisstløse, får rykninger og kan i starten av anfallet stoppe å puste. De begynner alltid å puste igjen av seg selv.

Doaimmat báhkaliikkit vuostá

- ❑ Jus mánás lea báhkaliikkit, de fertet váruhit ahte dat ii báhkkan bearehaga. Unnit latnjatemperatuvrra, nuolat ovdalii go gárvot máná, ja geavat asehis ránoža gokčasa sajis. Golggusdárbu lassána go lea báhkaliikkit, ja mánná geas lea báhkaliikkit berre juhkat olu. Dat lea deháleappot go borrat.
- ❑ Buot unnamánážiid vanhemiin berre leat termomehter ja paracetamol (čuggestadálkasat mánáide) sadjogasas.
- ❑ Báhkaliikkit unnideami dálkasat maid hehttejit bákčasiid, muhto báhkaliikkit geažil ii dárbbas mánná dakkár dálkasiid ovdal go báhkaliikkit leat badjel 39,0 gráda.

Paracetamol čuggestadálkasiid (Panodil, Paracet, Paracetamol, Pinex čuggestadálkasat) sáhtát atnit unnamánážiidda ja njuoratmánáide geain lea alla báhkaliikkit, jus oainnát ahte mánás lea unohasvuolta. Mui tal máná deattu, ja dalle oaččut rievttis čuggestadálkasiid apotehkas. Čuovo páhka dálkkasmeari hui dárkilit. Paracetamol mikstura gávdno, muhto dat hástala muhtun mánáid juhkat njuolga bohttalit jus dat lea sadjogasas.

- ❑ Paracetamol galgá dušše atnit go lea unohisvuolta dalle go lea báhkaliikkit. Jus dálkasiin galgá hehttet báhkaliikkit geasáhagaid go lea alla báhkaliikkit, de ferte doavttir dan rávvet. Dálkkodeapmi berre leat oanehaš, danin go guhkitáigge dálkkodeapmi sáhtá addit čuoatváikkusaid. Paracetamol vuolida báhkaliikkit, muhto ii mánás noga báhkaliikkit jođáneappot, muhto máná gozusvuolta ja arvandássi lassána.
- ❑ Mánná berre leat jaska go lea báhkaliikkit, muhto ii soaitte dárbbaslaš veallát seanggas. Divtte máná mearridit. Go mánná lea báhkaliikkit haga, de sáhtá fas leat olgun, jus muđui lea dearvvaš.

Tiltak mot feber

- ❑ Hvis barnet har feber, må du unngå at det blir overopphetet. Senk derfor romtemperaturen, kle heller av enn på barnet og bruk et tynt teppe i stedet for dyne. Væskebehovet øker ved feber, og barn med feber bør derfor drikke rikelig. Det er viktigere enn å spise.
- ❑ Alle småbarnsforeldre bør ha termometer og paracetamol (stikkpiller til barn) for hånden.
- ❑ Febernedsettende medisiner virker også smertestillende, men for feberens skyld behøver ikke barnet slike medisiner før feberen er over 39,0 grader.

Stikkpiller med paracetamol (Panodil, Paracet, Paracetamol, Pinex stikkpiller) kan du bruke til små barn og spedbarn med høy feber **hvis barnet viser tegn til ubehag**. Oppgi kroppsvekten til barnet, og du får de riktige stikkpillene på apoteket. **Følg doseringen på pakningen meget nøye**. Paracetamol mikstur finnes, men er velsmakende og frister noen barn til å drikke av flasken hvis den står fremme.

- ❑ Paracetamol skal bare brukes ved ubehag ved feber. Skal midlet brukes for å forebygge feberkramper ved høy feber, må dette anbefales av lege. Behandlingen bør være kortvarig på grunn av en risiko for bivirkninger ved langvarig behandling. Paracetamol nedsetter feberen, men gjør ikke barnet feberfritt raskere, derimot ser man at barnets våkenhet og aktivitetsnivå øker.
- ❑ Ved feber er det en fordel at barnet tar det med ro, men å holde sengen behøver ikke å være nødvendig. La barnet bestemme. Når barnet er feberfritt kan det være ute igjen, hvis det ellers er friskt.

Váldde oktavuoda doaktáriin....

- go leat báhkaliikkit geasáhagat.
- go lea hui alla báhkaliikkit (dábálašdilli lea hedjonan).
- jus báhkaliikkit lea bistán guhkit go 3 beaivvi.
- jus doaivvut du mánás lea juoga duođalaš vihki.
- jus vihkut ahte du mánás lea vuoiŋašcuožžavuolši (geahča vuolábealde)

Go ii dieđe manin lea alla báhkaliikkit....

Berret boktit mánát unnimusat moadde geardde ijas.

Fuomáš dalle jus leat sáhpadasat, unna ruksesfioleahta dielkkut mat eai jávkka go deattát juhkanláse liiki vuostá. Dakkár ihtaluvvamat oktan šlieddavuodain, vuovssademiin ja stiivaniskkiin (maid doavttir árvvoštallá) sáhttet mearkkašit ahte lea vuoiŋašcuožžavuolši.

Kontakt lege...

- ved feberkramper.
- ved virkelig høy feber (med nedsatt allmenntilstand).
- ved feber som har vart i mer enn 3 dager.
- dersom du tror det kan være noe alvorlig som feiler barnet ditt.
- Ved mistanke om hjernehinnebetennelse (se under)

Ved høy feber av ukjent årsak...

Bør du vekke barnet minst et par ganger i løpet av natten. Vær da spesielt oppmerksom på utslett i form av bloduttredelser, små rødfiolette prikker som ikke blir borte når du presser et kjøkkenglass mot huden. Slike utslett sammen med sløvhet, oppkast og nakkestivhet (bedømmes av lege) kan være tegn på hjernehinnebetennelse.

Dette er innhold i brosjyre lagd av / Dá lea sisodoallu brošyras ráhkaduvvon:
SAMKOM eatni- ja máná joavku ráhkadan/SAMKOM mor-barn gruppe:
O.S. Haga (mánáid doavttir), S. Mandt (dálkkasoahppu), I Matheson (dálkkasoahppu), N.
Misvær (dearvvašvuodádivššár), G. Setekleiv (dábálaš doavttir), B. Ø. Simonsen
(dálkkasoahppu). ,állon ovttasráđiid: Jens Eskerud:in, farmakoterapiija instituhtta / Stáda
dearvvašvuodabearráigeahčču
Dáhton: 1.3.95